

Ανάλυση ειδικών περιπτώσεων ψηφιοποίησης και τεκμηρίωσης

Εξειδικευμένες περιπτώσεις
Καλές πρακτικές
Γενικές συμβουλές
Ιστότοπος ψηφιακής συλλογής

ΕΙΡΗΝΗΛΟΥΡΑΗ
elourdi@lib.uoa.gr

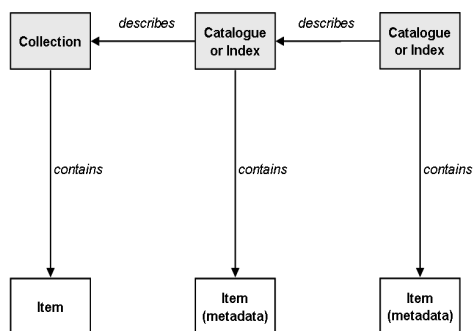

Εκπαιδευτική ημερίδα: "Έργα ψηφιοποίησης υλικού – Διαχείριση Ψηφιακών Καταθετηρίων"
Βιβλιοθήκη Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2015

Περιγραφή «συλλογής»

- **Ιεραρχική**
 - Πληροφορίες για ολόκληρη τη συλλογή και για τα αντικείμενα που περιέχει (συσχετίσεις μεταξύ του κάθε επιπέδου, κάθετα και οριζόντια)
- **Αναλυτική**
 - Πληροφορίες για όλα τα αντικείμενα της συλλογής
- **Ευρετήριο**
 - Πληροφορίες που προκύπτουν από τα αντικείμενα της συλλογής
- **Ως μονάδα**
 - Πληροφορίες για τη συλλογή ως οντότητα, όχι για τα αντικείμενα, "collection-level description"

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Γιατί χρειάζεται;

- Καθιστά δυνατό για τον πάροχο πληροφοριών να:
 - δώσει πληροφορίες για τις συλλογές
 - καλύψει αντικείμενα που δεν είναι καταλογογραφημένα
 - διαχειριστεί τις συλλογές
 - πληροφορήσει για θέματα στρατηγικής
- Βοηθά το χρήστη να:
 - εντοπίσει τις συλλογές (φυσικές & ψηφιακές)
 - επιλέξει τις συλλογές με βάση μια μικρή περίληψη
 - συγκρίνει τις συλλογές
- Βοηθά τα συστήματα να
 - εκτελέσουν αναζητήσεις μεταξύ πολλαπλών συλλογών (χρησιμοποιώντας τα ψηφιακά μεταδεδομένα)

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Απαιτήσεις μεταδεδομένων για περιγραφή έντυπου υλικού

- Οι απαιτήσεις είναι αρκετά γνωστές για ένα βιβλιοθηκονόμο (περιεχόμενο, θέμα, δημιουργός...)
- Τα θέματα που προκύπτουν λόγω της ευρείας διάθεσης του υλικού στο διαδίκτυο είναι:
 - ο καθορισμός των δικαιωμάτων χρήσης (ελεύθερη ή περιορισμένη)
 - η διατήρηση τεχνικών πληροφοριών για τη διαδικασία ψηφιοποίησης του εγγράφου για τους μελλοντικούς διαχειριστές
 - η εστίαση στο θέμα της χρηστικότητας (απλές περιγραφές με βάση το πνευματικό επίπεδο του χρήστη ή εξειδικευμένες όταν χρειάζεται)

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Απαιτήσεις μεταδεδομένων για περιγραφή φωτογραφίας

- Η περιγραφή οφείλει να εστιάζει σε συγκεκριμένα σημεία ανάλογα με την αξία της φωτογραφίας:
 - στην ίδια ως αντικείμενο (π.χ. σπάνια, σκοτεινή φωτογραφική τεχνική), βαρύτητα στα υλικά/ τεχνικά θέματα (π.χ. τεχνική, διαστάσεις, συνθήκες...)
 - στο περιεχόμενό της, δηλ. πού και πότε τραβήχτηκε, τι απεικονίζει κ.α.
 - στην αξία της ως καλλιτεχνικό έργο (π.χ. ενός φημισμένου φωτογράφου)
- Προτείνεται να γίνεται χρήση κατάλληλων θησαυρών και ελεγχόμενων λεξιλογίων (π.χ. τεχνικές φωτογράφισης)
- Ανάλογα με τη χρήση της φωτογραφίας θα πρέπει να δίνονται στοιχεία για την πρόσβαση, την πολιτική διατήρησης και βιωσιμότητας του υλικού

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Αντικείμενο - Περιγραφή

- Πολλούς από τους πόρους που περιγράφονται είναι αναπαράσταση της πραγματικότητας και όχι η ίδια :
 - Μία φωτογραφία της μάσκας του βασιλεία Φίλιππου
 - Μία φωτογραφία του αγάλματος του Κωλοκοτρώνη
 - Ένα μοντέλο του Σινικού τοίχους
 - Ένα αντίγραφο της Μόνα Λίζα

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Βασικές διαφορές

- Χρειάζεται ο τεκμηριωτής να κατανοήσει την ουσιώδη διαφορά:
 - ο γλύπτης ενός αγάλματος δεν είναι και αυτός που δημιούργησε τη φωτογραφία
 - το μορφότυπο μίας ψηφιακής εικόνας π.χ. της Γκουέρνικα δεν μπορεί να είναι το ίδιο με το πραγματικό π.χ. ελαιογραφία
- Άρα τι περιγράφουμε;

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Παράδειγμα τεκμηρίωσης φωτογραφίας με DCqualified

DC element	Value
Creator	Unknown
Title (R)	Afternoon Dress
Contributor	Donor: Gordon, James T.
Date(s)	Creation: 1655/1682
Language (R)	No language
Description (R)	keywords: park, furnishings, Overall view along main axis of park w. sculpture
Subject(s) (R)	AAT:Dresses (Garments)
Coverage	Place: France - Ile-de-France Region - Yvelines Department - Versailles
Partner	UNT College of Visual Arts + Design
Collection	ARTSource
Rights	Access: Use restricted to UNT Community License: Copyright Holder: Saskia, Ltd. Statement: Copyright 2001, Saskia, Ltd. All Rights Reserved.
Resource Type (R)	Image
Format (R)	Image
Identifier	LOCAL-CONT-NO: ufo0016 ARK: ark:/67531/metadcs1711

Απαιτήσεις μεταδεδομένων για την περιγραφή ηχητικού αρχείου

- Η περιγραφή οφείλει να εστιάζει:
 - στο περιεχόμενο του τεκμηρίου (στα λυρικά ενός τραγουδιού)
 - στους περιορισμούς πρόσβασης σε αυτό
 - στη συντήρηση και διατήρηση του υλικού (ποια η τοποθεσία του, ποια η φυσική του κατάσταση...)
 - στα τεχνικά στοιχεία σχετικά με την ψηφιοποίηση του αντικειμένου (με ποια εργαλεία μπορεί να αναπαραχθεί, ποιο το πρότυπο κωδικοποίησης...)

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Παράδειγμα τεκμηρίωσης ηχητικού τεκμηρίου με DCqualified

DC element	Value
Creator	Andre, Wayne (performer)
Publisher	Publisher Name: University of North Texas. College of Music Place of Publication: Denton, Texas
Title (R)	Wayne Andre Lecture, April 19, 1983: Part 1
Date(s)	Creation: April 19, 1983
Language (R)	English
Description (R)	Jazz Lecture Series presentation by Wayne Andre on April 19, 1983 at 9:30AM at the UNT College of Music. Includes lecture and performance by Wayne Andre, trombone, interspersed with questions from the audience.
Physical Description	1 sound disc : digital ; 4 3/4 in.
Subject(s) (R)	LCSH : Jazz
Coverage	Place: United States - Texas - Denton County - Denton Date: April 19, 1983
Keywords	lectures lecture series
Partner	UNT Music Library
Series Title	Jazz Lecture Series (North Texas State University)
Rights	Access: Use restricted to UNT Community
Resource Type (R)	Sound
Format (R)	Audio
Identifier	UNTCAT: b2672192 CALL-NO: LPCD 95516 v.20 disc 1

Απαιτήσεις μεταδεδομένων για περιγραφή Fashion Objects

Η φύση και η κοινωνική και ιστορική υπόσταση των αντικειμένων προσδίδουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

- 3 διαστάσεις
- Σύνθετα αντικείμενα αποτελούμενα από πολλαπλά κομμάτια (συνήθως αφαιρούμενα)
- Τα κομμάτια που συνθέτουν το αντικείμενο θα πρέπει να τεκμηριωθούν ως ξεχωριστές οντότητες
- Μεταφέρουν πληροφορίες ιστορικές, κοινωνικές & πολιτισμικές
- Φέρουν λεπτομέρειες σχετικά με την τεχνοτροπία, χρώματα, υλικό, τεχνικές κ.α.

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Προβλήματα ή ζητήματα που προκύπτουν

- Δεν είναι γνωστός ο δημιουργός ή σχεδιαστής
- Δεν έχουν τίτλο, αποδίδουμε γενικά ονόματα συνήθως με βάση το είδος του αντικειμένου «φόρεμα», «φορεσιά»
- Δεν έχουν σαφείς ημερομηνίες είτε δημιουργίας, αγοράς, μεταφοράς, δωρεάς
- Πολλές χρήσιμες πληροφορίες μπορεί να αντληθούν από το άτομο που έκανε την επιτόπια καταγραφή του αντικειμένου, όταν αυτό προστέθηκε στη συλλογή του φορέα
- Επιπρόσθετα στοιχεία στην περιγραφή

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Παράδειγμα με DCqualified

- University of North Texas (UNT Digital library)
- Afternoon Dress

Full record

DC element	Value
Creator	Unknown
Title (R)	Afternoon Dress
Contributor	Donor: Gordon, James T.
Date(s)	Creation: 1919/1925
Language (R)	No language
Description (R)	Afternoon dress of dark green silk satin, crepe and chiffon. The tunic-style dress of dark green silk satin is street-length, with a drop waist. It has a slight standing collar at back which extends out in front to become long ties with a backing of dark maroon...
Subject(s) (R)	AAT: Dresses (Garments) AAT: Embroidery UNTS:BS: Social Life and Customs - Clothing
Coverage	Place: 1919-1925 United States
Partner	UNT College of Visual Arts + Design
Collection	Texas Fashion Collection
Rights	Access: Public License: Attribution Non-commercial No Derivatives Statement: All Texas Fashion Collection content and images are copyrighted.
Resource Type (R)	Physical Object
Format (R)	Image
Identifier	LOCAL-CONT-NO: 1961.001.206 ARK: ark:/67531/metadoc29995

Αρχειακό υλικό

- Στο επίπεδο αρχείου δίνουμε πληροφορίες που αφορούν το αρχείο ως σύνολο. Στα επόμενα επίπεδα δίνουμε πληροφορίες για τα μέρη που περιγράφονται. Παρουσιάζουμε τις περιγραφές που προκύπτουν σε μια ιεραρχική σχέση, πηγαίνοντας από το γενικό (το αρχείο) στο πιο ειδικό.
- Παρέχουμε μόνο όσες πληροφορίες είναι απαραίτητες για το επίπεδο που περιγράφουμε.
- Στο ανώτερο κατάλληλο επίπεδο δίνουμε τις πληροφορίες που είναι κοινές στα διάφορα μέρη που συνιστούν την ενότητα.
- Δεν επαναλαμβάνουμε σε ένα κατώτερο επίπεδο περιγραφής πληροφορίες που έχουν ήδη δοθεί σε ένα ανώτερο επίπεδο.

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Στάδια αρχειακής περιγραφής

- Ανάλυση του αρχείου με σκοπό να ορίσει την αφετηρία της δημιουργίας του, τη δομή και το περιεχόμενό του.
- Οργάνωση και ταξινόμηση του αρχείου, σύμφωνα με τις αρχές της Προέλευσης και της Αρχικής Τάξης
- Δημιουργία **εργαλείων έρευνας**, τα οποία περιλαμβάνουν την αρχειακή περιγραφή

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Εργαλεία έρευνας (Finding aids)

- Τα εργαλεία έρευνας αποτελούν:
 - το τελικό προϊόν της αρχειακής περιγραφής
- Περιλαμβάνουν μεταδεδομένα, τα οποία:
 - συμβάλλουν στην ταύτιση, διαχείριση και ερμηνεία ενός αρχείου,
 - εξηγούν το περιβάλλον δημιουργίας του,
 - παρέχουν πρόσβαση σε αυτό,
 - παρουσιάζουν το περιεχόμενό τους,
 - δηλώνουν την εσωτερική σχέση των τεκμηρίων του αρχείου

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Επίπεδο 10 «Αρχείο»

Ονομασία Πεδίου	ISAD	Dublin Core	Παρατηρήσεις
Κωδικός αναγνώρισης	<unitid>	Identifier	Προσδιορίζουμε με μοναδικό τρόπο την ενότητα περιγραφής. Υποχρεωτικό
Τίτλος	<unittitle>	Title	Δίνουμε είτε τον αρχικό τίτλο είτε τον αποδεδειγμένο τίτλο. Υποχρεωτικό.
Χρονολογίες	<unitdate>	Date	Χρονολογία/ές συγκρότησης του αρχείου στο πλαίσιο δραστηριοτήτων του παραγωγού π.χ. 1833-1863
Επίπεδο περιγραφής	<archdesc> and <c>		
Μέγεθος	<physdesc> <extent>, <dimensions>, <genreform>, <physfacet>	Description	Αναφέρουμε το μέγεθος της ενότητας περιγραφής δίνοντας την ποσότητα, το είδος των φυσικών ενότητων και τη μονάδα μέτρησης τους π.χ. 37 φακέλοι με εκδομένο και ανέκδοτο υλικό
Όνομα του παραγωγού	<originator>	Creator	Αναφέρουμε το όνομα του οργανισμού/ών ή του ατόμου/ων στον οποίο φέρεται η περιγραφή ή αναφέρεται ή διατηρήσει της ενότητας περιγραφής π.χ. Αδμπος, Σπυρίδων (1821-1862). Υποχρεωτικό
Βιογραφικό Σημείωμα	<bioghist>	Description	Να παρουσιαστεί η διοικητική ιστορία ή τα βιογραφικά στοιχεία του/των παραγωγού/ών της ενότητας περιγραφής
Διαδικασία πρόσκτησης	<acqinfo>	Custodial History	Καταγράφουμε την πηγή από την οποία προέχεται η ενότητα περιγραφής καθώς και την χρονολογία αυτή του χρόνου εισαγωγής, με την προϋπόθεση ότι αυτές οι πληροφορίες δεν είναι εμπιστευτικές. Αν η πηγή είναι άγνωστη, το σημειώνουμε
Όρια πρόσβασης	<accessrestrict>	Rights	Να δοθούν πληροφορίες για το νομικό πλαίσιο ή άλλες ρυθμίσεις που περιορίζουν ή επηρεάζουν την πρόσβαση στο αρχείο
Γλώσσα	<langmaterial>	Language	Καταγράφουμε τη/τις γλώσσες του αρχειακού υλικού.
Συμπληρωματικές πηγές	<relatedmaterial> <separatedmaterial> <bibliography>	Relation	Καταγράφουμε πληροφορίες σχετικά με τις ενότητες περιγραφής που υπάρχουν στον ακείο φορέα ή αλλιώς, οι οποίες έχουν κοινή προβολή ή άλλη σχέση. Να προσδιοριστεί οποιαδήποτε έκδοση σχετίζεται ή βασίζεται στη χρήση, μελέτη ή ανάλυση της ενότητας περιγραφής

Επίπεδο 20 «Σειρά»

Ονομασία Πεδίου	ISAD	Dublin Core	Παρατηρήσεις
Κωδικός αναγνώρισης	<unitid>	Identifier	Προσδιορίζουμε με μοναδικό τρόπο την ενότητα περιγραφής. Υποχρεωτικό
Τίτλος	<unittitle>	Title	Δίνουμε είτε τον αρχικό τίτλο είτε τον αποδεδειγμένο τίτλο. Υποχρεωτικό. Αν δεν είναι γνωστός συμπληρώνουμε κτ. (καθής τίτλο)
Χρονολογίες	<unitdate>	Date	Χρονολογία/ές συγκρότησης του αρχείου στο πλαίσιο δραστηριοτήτων του παραγωγού π.χ. 1833-1863. Αν δεν είναι γνωστή συμπληρώνουμε κτ.
Επίπεδο περιγραφής	<archdesc> and <c>		Σειρά ή Υπο-σειρά
Παρουσίαση περιεχομένου	<scorecontent>	Description	Δίνουμε μια σύντομη περίληψη του εύρους και του περιεχομένου της ενότητας περιγραφής
Παρατηρήσεις	<note>	Description	Καταγράφουμε εξυδικασμένες ή άλλες σημαντικές πληροφορίες που δεν συμπεριλαμβάνονται σε κανένα από τα προσδιοριζόμενα στοιχεία περιγραφής

Σχεδιάζοντας ένα μοντέλο για μια λαογραφική συλλογή

- Ορίζονται τα υποχρεωτικά και τα προαιρετικά πεδία
- Ορίζονται πεδία "INT= inherent" και πεδία "IN= inherit"
- Ορίζονται ποια πεδία παίρνουν τιμές από ελεγχόμενα λεξιλόγια (controlled vocabularies)
- Ορίζονται κανόνες για τη συμπλήρωση των πεδίων, ώστε η πληροφορία να είναι ομοιόμορφη
- Ορίζονται τα ευρετήρια αναζήτησης
- Ορίζονται περιληπτικές ή αναλυτικές φόρμες περιγραφής

Τι ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις

- Αποτύπωση των φυσικών γνωρισμάτων
- Αποτύπωση των πνευματικών δικαιωμάτων
- Χαρακτηρισμός του περιεχομένου
- Αποτύπωση των συσχετίσεων με άλλα αντικείμενα
- Αποτύπωση των τεχνικών στοιχείων ψηφιοποίησης
- Διατήρηση των στοιχείων αυθεντικότητας και μοναδικότητας κάθε αντικειμένου

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Γενικές συμβουλές

- Δώστε όσο το δυνατόν πιο πλούσιες περιγραφές για τα αντικείμενα και τις συλλογές. Με αυτό τον τρόπο μπορείτε να εξάγετε πολλές πληροφορίες για το αυθεντικό αντικείμενο και να βοηθήσετε το χρήστη να βρει αυτό που επιθυμεί.
- Ακολουθήστε τους επίσημους ορισμούς των πεδίων που δίνονται και γενικά τις οδηγίες που δίνει κάθε πρότυπο μεταδεδομένων (ελεγχόμενα λεξιλόγια, μορφή σύνταξης πεδίου κτλ.).
- Αποφύγετε να συνδυάζετε πολλούς τύπους δεδομένων ή να επαναλαμβάνετε πολλά σε ένα πεδίο. Για παράδειγμα χρησιμοποιείστε πολλές φορές το πεδίο «Θέμα» για κάθε θεματικό όρο.

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Γενικές συμβουλές

- Διαχωρίστε τα πρόσωπα που σχετίζονται με τη δημιουργία του υλικού από αυτά που αναφέρονται στο ίδιο το υλικό. Για παράδειγμα δώστε το ρόλο ενός προσώπου αν είναι ο δημιουργός ή αν χρησιμοποιείται ως θέμα στον πόρο.
- Μη συγχέετε την περιγραφή του αυθεντικού αντικειμένου με την περιγραφή του ψηφιακού. Έτσι δε διακρίνεται αν τα περιγραφικά δεδομένα ανήκουν στο φυσικό αντικείμενο ή στο ψηφιακό παράγωγο αυτού.
- Η ύπαρξη πολλών πεδίων βοηθά στην εμφάνιση, ευρετηρίαση και ταξινόμηση της πληροφορίας κατά τη διαδικασία αναζήτησης.

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Ιστότοπος ψηφιακής συλλογής

- Ο ιστότοπος της ψηφιακής συλλογής πρέπει να οργανώνει το περιεχόμενό του σε θεματικές κατηγορίες (π.χ. με βάση το θέμα, το χρόνο, το είδος του αντικειμένου κλπ).
- Η δόμηση της πληροφορίας πρέπει να απεικονίζει την άποψη του τελικού χρήστη και όχι αυτή του σχεδιαστή.
- Καλό είναι η πλοήγηση στον ιστότοπο να γίνεται με όσο το δυνατό πιο απλό και εύκολο τρόπο. Σε κάθε ιστοσελίδα συνιστάται να υπάρχουν σε εμφανές σημείο σύνδεσμοι προς την αρχική σελίδα και προς την κύρια μπάρα πλοήγησης του δικτυακού τόπου.
- Ο δικτυακός τόπος είναι καλό να παρέχει μια λειτουργία αναζήτησης (ογκώδεις συλλογές).
- Τα εφέ κίνησης, Flash, pop-ups και άλλες συναφείς τεχνολογίες καλό είναι να χρησιμοποιούνται με μέτρο.

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Ιστότοπος ψηφιακής συλλογής

- Ο ιστότοπος πρέπει να δηλώνει με σαφήνεια την ταυτότητα και τους στόχους του, την ταυτότητα του οργανισμού που έχει την ευθύνη της διαχείρισής του και των προσώπων που έχουν την ευθύνη σχεδιασμού και ανάπτυξης. Η πληροφορία αυτή είναι καλό να παρέχεται στην αρχική σελίδα ή σε μια ενδιάμεση μέσω ενός συνδέσμου από την αρχική.
- Οι υπερσύνδεσμοι σε άλλους ιστότοπους προτείνεται να ελέγχονται περιοδικά, ώστε να ανακαλύπτονται σχετικά σύντομα όσοι δείχνουν σε σελίδες οι οποίες δεν υπάρχουν πλέον ή έχουν αλλάξει.
- Οι ιστότοποι θα πρέπει ιδανικά να υποστηρίζουν την πολυγλωσσία. Συγκεκριμένα, το περιεχόμενο καλό είναι να υπάρχει τόσο στην ελληνική όσο και σε τουλάχιστον άλλη μία ξένη γλώσσα (συνήθως είναι η αγγλική ως η γλώσσα που χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο στο Διαδίκτυο).

Ιστότοπος ψηφιακής συλλογής

- Οι εικόνες που περιέχονται σε μια ιστοσελίδα συνιστάται να έχουν περιορισμένο όγκο, ώστε να μην καθυστερούν την εμφάνισή της. Αν πρόκειται να δοθεί στο χρήστη η δυνατότητα πρόσβασης σε εικόνες καλύτερης ποιότητας (άρα και μεγαλύτερου όγκου), προτείνεται να κατευθύνεται σε αυτές με τη βοήθεια υπερσυνδέσμων, βλέποντας παράλληλα ένα μήνυμα που θα τον ειδοποιεί ότι η λήψη του αρχείου μπορεί να καθυστερήσει.
- Ο δικτυακός τόπος πρέπει να ενημερώνει το χρήστη σχετικά με την τεχνολογία και την πολιτική που ακολουθεί για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων του παρουσιαζόμενου υλικού.
- Η σχεδίαση του ιστότοπου καλό είναι να υποστηρίζει την εύκολη τροποποίηση και ανανέωση του περιεχομένου και να ακολουθεί τις αρχές καλής σχεδίασης.

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Ιστότοπος ψηφιακής συλλογής

- Σημαντικός παράγοντας στην επιτυχία ενός ιστοτόπου είναι επάρκεια του περιεχόμενου σε σχέση με τους στόχους. Γενικά ένας δικτυακός τόπος υψηλής ποιότητας πρέπει να έχει περιεχόμενο που είναι:
 - κατάλληλα επιλεγμένο και σχετικό με την φυσιογνωμία και την αποστολή του οργανισμού
 - έγκυρο και σωστό
 - συνοδευόμενο από σωστά σχόλια (επιστημονική τεκμηρίωση) και πρόσθετες πληροφορίες
 - καλά παρουσιασμένο

Εκπαιδευτική ημερίδα, 2015

Good Luck!

